

Utlåtande 2012: RVII (Dnr 325-1224/2011)

Riktade insatser för pojkar och män som blivit utsatta för sexuella övergrepp

Motion (2011:42) av Rebecca Adami och Stefan Nilsson (båda MP)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2011:42) av Rebecca Adami och Stefan Nilsson (båda MP) om ”Riktade insatser för pojkar och män som blivit utsatta för sexuella övergrepp” besvaras med hänvisning till vad som sägs i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Rebecca Adami och Stefan Nilsson (båda MP) anser i sin motion (2011:42) att det i dagsläget finns ett gediget arbete i Stockholms stad för målgruppen kvinnor som utsatts för sexuella övergrepp. Motionärerna föreslår bland annat att Stockholms stad - t.ex. i samverkan med Länsstyrelsen - gör en kartläggning av antalet pojkar och män som utsatts för sexuella övergrepp.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, Rädda Barnen, HOPP Riksorganisationen mot sexuella övergrepp samt Män för Jämställdhet. Rädda Barnen och Män för Jämställdhet har inte svarat på remissen.

Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att hjälpa och stötta pojkar och män som utsatts för sexuella övergrepp. Stödet ska varken vara större eller mindre än det stöd och insatser som ges till flickor och kvinnor.

För pojkar och unga män är det barn- och ungdomspsykiatrien som huvudsakligen ska ge detta stöd, liksom för flickor som har utsatts. Vuxna män som har blivit sexuellt utnyttjade som barn/ungdom tillhör vuxenpsykiatrien. Socialtjänstens roll är att ge information om det stöd som finns inom psykiatrien.

Socialnämnden anser att målgruppen för närvarande inryms i de stödåtgärder som finns för pojkar och män i behov av stöd i Stockholms stad och att behovet av stödotsatser därmed är tillgodosett.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd är positiv till att en kartläggning av antalet pojkar och män som utsatts för sexuellt våld genomförs. Resultatet av kartläggningen kan sedan användas för att besluta om vilka insatser som behövs och i vilken omfattning.

Östermalms stadsdelsnämnd anser givetvis att det är viktigt att hjälpa och stötta pojkar och män som utsatts för sexuella övergrepp. Stödet ska varken vara större eller mindre än det stöd och insatser som ges till flickor och kvinnor.

HOPP anser att killar behöver mer insatser för att de är i behov av det och för att det finns så lite riktade insatser för dem i de här frågorna, inte för att flickor och kvinnor skulle vara i behov av mindre insatser.

Mina synpunkter

Stockholms stad arbetar tillsammans med Stockholms läns landsting för att hjälpa alla som utsatts för sexuella övergrepp, oavsett om offret är en pojke eller flicka. För barn och unga är det ungdomspsykiatrien som har det huvudsakliga ansvaret, motsvarande stöd för vuxna ges av vuxenpsykiatrien. Socialtjänstens främsta roll är att ge information om den hjälp som finns att få. Stockholms läns landsting har förutom den ordinarie barn- och ungdomspsykiatrien även en betydelsefull verksamhet som heter BUP Grinden. BUP Grinden har specialiserat sig på barn och unga som utsatts för sexuella övergrepp.

Det finns ett förmodat stort mörkertal gällande pojkar och män som utsatts för sexuella övergrepp. En bidragande orsak är att unga pojkar och män i högre utsträckning tvekar att söka sig till ungdomsmottagningar och andra hjälpinstanser med rädsla för undersökning och/eller en upplevelse av skam. Detta är en problematik som kräver kunskap och förståelse hos personal för att upptäcka och kunna nå fram till dem som är i behov av hjälp.

Stockholms stad erbjuder hjälp och stöd inom flera olika verksamheter, både inom egna verksamheter, genom att ekonomiskt stödja föreningar som bedriver stödverksamheter, exempelvis föreningen 1 000 möjligheter och Hopp Stockholm. Genom dessa föreningar ges tillgång till bland annat jourtelefon, individuella behandlingssamtal och samtal i grupp. Även om efterfrågan har varit låg så finns idag två stadsdelsnämnder som erbjuder skyddade boenden för män, som givetvis även andra stadsdelsnämnder kan köpa platser av.

Det pågår ständigt kompetensutveckling i Stockholms stad med syfte att förbättra metoder och kunskap för att upptäcka barn och ungdomar som far illa. Det är mycket glädjande att Stockholms stad kommer att etablera ett Barnhus där möjligheten att få all hjälp och stöd på ett och samma ställe ges. Detta kommer att vara en viktig resurs för den som utsatts för sexuella övergrepp.

Det är även glädjande att socialtjänstens arbete med ”socialtjänst online” nu tar form samtidigt som stadens ungdomsmottagningar etablerar sig online. Forskning visar att dagens unga har lättare för att söka hjälp hos professionella vuxna så som socialtjänst och psykologer över nätet.

Genom att verka i digitala forum skapar vi ett enklare tillvägagångssätt att komma i kontakt och få det stöd och den hjälp som behövs. Detta blir ett forum där den målgrupp som motionärerna lyfter vågar ta första steget för att berätta och ta emot hjälp.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2011:42) av Rebecca Adami och Stefan Nilsson (båda MP) om riktade insatser för pojkar och män som blivit utsatta för sexuella övergrepp

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Karin Wanngård* (S) och *Daniel Helldén* (MP) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att besluta att

1. Bifalla motionen
2. Därutöver anföras

I Stockholms stad finns inte ett enda skyddat boende för pojkar och män som utsatts för sexuella övergrepp, förutom RFSL som enbart erbjuder skyddat boende för de män

som söker sig till RFSL. BRÅ:s statistik om antalet anmälda sexuella övergrepp säger mycket lite om hur många som faktiskt utsätts, eftersom det finns ett starkt socialt tabu för män att anmäla den typen av brott.

Det får inte vara så att en grupp människor blir diskriminerade, vilket man kan säga är fallet när pojkar och män som utsätts inte har någonstans att vända sig. Detta blir ännu tydligare då kvinnor som söker sig till kvinnojourer inte får ta med sina pojkar och det inte finns någon jourverksamhet för pojkar och män som utsätts för sexuella övergrepp.

HOPP kommer, som anges i tjänsteutlåtandet, i kontakt med många män som utsätts för sexuella övergrepp. Precis som det finns många lyckade insatser som är riktade mot utsatta kvinnor, behövs särskilda riktade insatser och kompetens för att fånga upp de pojkar och män som blivit utsatta

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2011:42) av Rebecca Adami och Stefan Nilsson (båda MP) om ”Riktade insatser för pojkar och män som blivit utsatta för sexuella övergrepp” besvaras med hänvisning till vad som sägs i detta utlåtande.

Stockholm den

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Anna König Jerlmyr

Ylva Tengblad

ÄRENDET

Rebecca Adami och Stefan Nilsson (båda MP) anser i sin motion (2011:42) att det i dagsläget finns ett gediget arbete i Stockholms stad för målgruppen kvinnor som utsatts för sexuella övergrepp. Detta arbete är oerhört viktigt och kräver fortsatta insatser. Motionärerna anser att liknande satsningar, som de som görs för kvinnor, även ska göras för män och pojkar som har utsatts för sexuella övergrepp. Motionärerna föreslår att fullmäktige ska besluta att:

- Stockholms stad – t.ex. i samverkan med länsstyrelsen - gör en kartläggning av antalet pojkar och män som har utsatts för sexuella övergrepp.
- Utbildningsinsatser genomförs för anställda inom socialtjänsten, skola och förskola, för att öka kompetensen att fånga upp och hjälpa pojkar och män som utsatts för sexuella övergrepp.
- Stockholms stad inför riktade insatser; såsom jourtelefon, stödsamtal och skyddat boende för pojkar och män som utsatts för sexuella övergrepp.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, Rädda Barnen, HOPP Riksorganisationen mot sexuella övergrepp samt Män för Jämställdhet. Rädda Barnen och Män för Jämställdhet har inte svarat på remissen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 30 maj 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att hjälpa och stötta pojkar och män som utsatts för sexuella övergrepp. Stödet ska varken vara större eller mindre än det stöd och insatser som ges till flickor och kvinnor.

För pojkar och unga män är det barn- och ungdomspsykiatrien som huvudsakligen ska ge detta stöd, liksom för flickor som har utsatts. Vuxna män som har blivit sexuellt utnyttjade som barn/ungdom tillhör vuxenpsykiatrien. Socialtjänstens roll är att ge information om det stöd som finns inom psykiatrien.

I Stockholms stad finns dessutom Barncentrum Stockholm som samverkar med polismästardistriktet i City, Söderort och Västerort. Barncentrum samordnar olika myn-

digheters insatser för barn 0-18 år som av någon närstående utsatts för misshandel eller sexuella övergrepp. Tanken är att processen med olika utredningar och ingrepp i barnets vardag ska bli så sammanhållen, effektiv och för barnet trygg och smärtfri som möjligt. Barncentrum ingår i Maria Ungdomsenhets verksamhet.

Stadens ungdomsmottagningar erbjuder förutom undersökningar, sex- och samlevnadsrådgivning också olika former av gruppverksamhet riktade till både skolor och enskilda ungdomar. Där finns exempelvis grupper för ungdomar som har blivit utsatta för sexuella övergrepp.

Stadsledningskontoret ställer sig tveksam till en kartläggning av antalet pojkar och män som utsatts för sexuella övergrepp då resultatet kan antas bli en grov uppskattning. Motionens förslag om att utbilda anställda inom socialtjänst, skola och förskola för att öka kompetensen att fånga upp och hjälpa pojkar och män som utsatts för sexuella övergrepp anser stadsledningskontoret är bra. Stadsledningskontoret vill vidare poängtera att berörda nämnder ska hantera detta inom sina ordinarie verksamheter.

Angående riktade insatser såsom jourtelefon, stödsamtal m.m. anser stadsledningskontoret att det finns kanaler som fångar upp detta idag. Socialtjänsten har ett ansvar att verka för att den som utsätts för ett brott får stöd och hjälp enligt 5 kap.11 § socialtjänstlagen. Detta gäller samtliga brottsoffer oavsett kön och ålder.

Stadsledningskontoret föreslår att motion (2011:42) angående riktade insatser för pojkar och män som blivit utsatta för sexuella övergrepp av Stefan Nilsson(MP) och Rebecca Adami(MP) anses besvarad med hänvisning till vad som anförts ovan.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 29 september 2011 följande

1. Socialnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Socialnämnden överlämnar ärendet till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av ledamoten Mia Sundelin m.fl. (S), ledamoten Stefan Nilsson m.fl. (MP) och ledamoten Inger Stark (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Anna König Jerlmyr m.fl. (M), ledamoten Ann-Katrin Åslund (FP) och ledamoten Stina Bengtsson (C), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 15 september 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Inledning

I tjänsteutlåtandet redovisas olika aktörers arbete med målgruppen pojkar och män som utsatts för sexuella övergrepp samt män som utsatts för våld i nära relation, i syfte att utröna möjligheterna och behovet av de insatser som föreslås i motionen och skrivelsen. Redovisningen omfattar arbete på nationell nivå, länsövergripande arbete, Stockholms stads arbete samt kompletterande verksamheter inom frivilligsektorn i Stockholms stad.

Den nationella nivån

Socialstyrelsen har för närvarande inget regeringsuppdrag att arbeta med målgruppen pojkar och män som utsatts för sexuella övergrepp. Pojkar som utsatts för sexuella övergrepp omfattas dock av Socialstyrelsens arbete med etablerandet av Barnahus¹.

Statistik

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) redovisar årligen statistik som visar antalet anmälda brott i Sverige. Nedanstående statistik visar antalet anmälda sexualbrott i Stockholms län år 2010². Det finns även andra typer av sexualbrott som inte redovisas i nedanstående tabell eftersom BRÅ inte redovisar könsskillnader på samtaliga anmälda sexualbrott.

Brottstyp	Antal
Våldtäkt mot pojke under 15 år	136
Våldtäkt mot pojke 15-17 år	11
Våldtäkt mot man 18 år eller äldre	23
Sexuellt tvång, utnyttjande av pojke under 15 år	24
Sexuellt tvång, utnyttjande av pojke 15-17 år	0
Sexuellt övergrepp mot pojke under 15 år	17
Sexuellt övergrepp mot pojke 15-17 år	2
Kontakt med pojke i sexuellt syfte ”grooming”	7

Ungdomsstyrelsen genomförde år 2009 en nationell undersökning där det framkom att 1,7 % av pojkarna i årskurs tre på gymnasiet uppgav att de hade sålt sex. Motsvarande siffra för flickor var 1,2 %. Ungdomsstyrelsen genomförde även en undersökning som visade att 1,7 % av personer i åldern 16-25 år hade sålt sex. I denna undersökning var det ingen skillnad mellan könen.

Länsövergripande arbete med målgruppen

Länsstyrelsen i Stockholms län arbetar inte direkt med målgruppen pojkar och män som blivit utsatta för sexuella övergrepp, men kommer indirekt i kontakt med mål-

¹ En plats där ett barn som utsatts för våld eller övergrepp kan träffa alla myndigheter samtidigt.

² Antalet personer som utsatts för sexualbrott redovisas ej i statistiken, vilket innebär att en och samma pojke kan ha varit målsägande i flera av de anmälda sexualbrotten.

gruppen genom sitt arbete mot prostitution och sexhandel, våld i nära relation och etablerandet av ett hedershus i Stockholm.

Verksamheter inom Stockholms läns landsting

Barn- och ungdomspsykiatri (BUP) erbjuder bland annat stöd till pojkar som utsatts för sexuella övergrepp. BUP hade under år 2010 sammanlagt kontakt med 177 pojkar där det framkommit uppgifter om att de blivit utsatta för någon form av sexuell övergrepp³. Av dem var 75 pojkar nytillkomna under år 2010 och 102 pojkar var pågående ärenden från föregående år. Merparten av pojkarna erhåller stöd via de olika BUP-enheter i Stockholms län. Vissa av pojkarna erhåller även stöd via *Grinden* som är en specialmottagning inom BUP för behandling av barn och ungdomar som blivit utsatta för sexuella övergrepp i nära relation. Under år 2010 hade Grinden kontakt med 60 pojkar som blivit utsatta för sexuella övergrepp⁴. Av dem var tio pojkar nytillkomna under året och 50 pojkar var pågående ärenden sedan föregående år. Grinden erbjuder främst gruppbehandling och arbetar intensivt under en period för att sedan ha uppföljande kontakt med pojkarna.

Järva mansmottagning är en sex- och samlevnadsmottagning för män som är 23 år eller äldre. Mottagning har funnits sedan år 2003 och är en del av Stockholms läns landsting. Järva mansmottagning tar bland annat emot målgruppen män som blivit utsatta för sexuella övergrepp. Verksamheten för ingen statistik som visar på antalet män som sökt stöd men uppger att det under de senaste två åren har varit få män som sökt stöd på grund av att de blivit utsatta för sexuella övergrepp.

Stockholms stads arbete med målgruppen

För att identifiera och stödja målgruppen sexuellt utsatta barn och ungdomar utreder socialtjänsten barnets behov av stöd enligt socialtjänstlagen, beviljar och följer upp insatser samt samverkar med andra myndigheter och organisationer. När socialtjänsten registrerar en ansökan om bistånd eller anmälan i paraplysystemet får orsaken till anmälan/ansökan ej uppges på grund av integritetsskäl. Detta innebär att staden inte har tillförlitlig statistik att inhämta som visar hur många pojkar eller män som sökt stöd med anledning av att de blivit utsatta för sexuella övergrepp.

När barn och ungdomar utreds enligt SoL används handläggnings- och dokumentationssystemet BBIC (Barns behov i centrum). Syftet med BBIC är att stärka barnperspektivet och delaktigheten för barn, unga och deras familjer i kontakten med socialtjänsten. BBIC bygger på en helhetssyn på barns och ungas utveckling i sitt sammanhang inom en rad områden som fysisk och psykisk hälsa, utbildning, känslor och beteendemässig utveckling etc. Några av BBIC:s grundprinciper utgår från barn och unga i centrum och från att identifiera resurser och brister hos barnet och dess nätverk.

³ Motsvarande siffra för flickor var 562 stycken.

⁴ Dessa pojkar ingår i det totala antalet pojkar (177 stycken) som BUP kommit i kontakt med under år 2010.

I de fall där barn och ungdomar är i behov av skydd tillgodoses det genom placeringar i jourhem, familjehem eller hem för vård och boende (HVB)⁵.

Verksamheter inom Stockholms stad

Stockholms stad har flera verksamheter som riktar sig till barn och ungdomar i behov av stöd. Flera av dessa verksamheter har möjlighet att stödja målgruppen pojkar som utsatts för sexuella övergrepp.

Stockholms stad driver tio *ungdomsmottagningar* i samverkan med Stockholms läns landsting dit ungdomar i åldern 12-23 år kan vända sig för att prata om sex, få hjälp med preventivmedel och testa sig för könssjukdomar. Siffror från knappt hälften av Sveriges ungdomsmottagningar visar att 86 % av besöken görs av flickor och 14 % av pojkar. Pojkar tvekar ofta inför att besöka en ungdomsmottagning eftersom de är rädda för att bli undersökta⁶. Det finns inga tillförlitliga siffror som visar hur många pojkar som söker hjälp hos ungdomsmottagningarna i Stockholms stad på grund av sexuella övergrepp. På ungdomsmottagningarna finns dock kompetensen för att stödja målgruppen.

Barncentrum samordnar olika myndigheters insatser för barn 0-18 år som av någon närstående utsatts för misshandel eller sexuella övergrepp. Barncentrum erbjuder bland annat rådgivning, konsultation och samråd, samordning av myndigheternas insatser och stöd till barn, föräldrar och andra viktiga personer kring barnet i samband med brottsutredningen. Barncentrum har ingen statistik som visar hur många pojkar de kommer i kontakt med som utsatts för sexuella övergrepp. Den ojämförligt största delen av ärenden gäller dock våld mot barn eller barn som bevittnar våld. Ett mindre antal ärenden gäller misstanke om sexuella övergrepp i nära relation.

Inom Stockholms stad finns även *Stödcentrum för unga brottsoffer och medling* som är ett samarbete mellan Stockholms stad och Polismyndigheten i Stockholms län. Stödcentrum erbjuder bland annat stödsamtal och krisbearbetning för att få hjälp med att bearbeta brottshändelsen och dess följder. Över 95 % av de ungdomar som kontaktar Stödcentrum och har utsatts för sexualbrott eller våldtäkt är flickor. Under år 2010 inkom det 22 ärenden till Stödcentrum där pojkar blivit utsatta för sexualbrott (dvs. alla brott av sexuell art förutom våldtäkt). Samtliga erbjöds stöd och det genererade i tre nybesök, varav två målsäganden och en förälder. Under år 2010 inkom även fem våldtäktsanmälningar med pojkar som målsäganden. Samtliga erbjöds stöd och det genererade i tre nybesök, varav en målsägande och två föräldrar. Under perioden 2011-01-01 – 2011-08-01 erbjöd Stödcentrum elva pojkar/familjer kontakt där pojkar utsatts för sexualbrott, varav två pojkar/familjer tackade ja. Utöver detta erbjöds två pojkar som utsatts för våldtäkt kontakt, varav en tackade ja.

Ideella föreningar i Stockholms stad

För att komplettera stadens egna verksamheter ger socialnämndens organisations-

⁵ Placeringarna genomförs med stöd av socialtjänstlagen (2001:453) eller lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

⁶ Barnombudsmannens skrivelse ”upp till 18” som utkom år 2010.

och föreningsutskott (OFU) årligen verksamhetsbidrag till organisationer som bedriver stödinsatser för män och pojkar i behov av stöd.

HOPP Stockholm arbetar med män och kvinnor som utsatts för sexuella övergrepp i sin barndom. Föreningen driver bland annat jourtelefon, stödgrupper, enskilda stödsamtal och samtal med anhöriga. HOPP Stockholm erhåller årligen ett verksamhetsbidrag om 424 000 kr från OFU. Under år 2010 tillhandahöll HOPP Stockholm enskilda stödsamtal till 21 män och antalet samtalstimmar uppgick till 222 stycken. HOPP Stockholm erbjöd även gruppverksamhet för män där 5-6 män deltog. I gruppverksamheten gavs det möjligt att dela upplevelser, sätta ord på känslor och bearbeta konsekvenserna av övergreppen.

Stiftelsen Manscentrum i Stockholm arbetar med män som har problem/kriser som försvårar deras liv. Manscentrum riktar sig främst till våldsamma män men tar även emot män som blivit utsatta i någon form. Manscentrum erbjuder individuella behandlingssamtal och behandling i grupp. OFU ger årligen ett verksamhetsbidrag om 1 355 000 kr till Manscentrum. Manscentrum kommer årligen i kontakt med 1-3 män som blivit utsatta för sexuella övergrepp och männen efterfrågar ofta längre terapi. Manscentrum träffar dem oftast under en begränsad tid för att sedan slussa dem vidare till andra instanser. I vissa fall har de tagit emot män för längre behandlingar. Manscentrum anser att stödet till målgruppen fungerar bra och de har möjlighet att ta emot målgruppen vid behov. Manscentrum har inte sett någon ökning av målgruppen i deras verksamhet under år 2011.

För att stödja män i krissituationer beviljar även OFU verksamhetsbidrag till *Mansjouren i Stockholms län* som erbjuder stödinsatser för människor i kris, i behov av att prata om frågor som mäns våld mot kvinnor, mäns våld mot män mm. Mansjouren driver jourtelefon, enskilda stödsamtal, gruppsamtal och i viss mån juridisk rådgivning. OFU ger årligen ett verksamhetsbidrag om 215 000 kr till Mansjouren. Mansjouren har genom sin verksamhet inte kommit i kontakt med målgruppen män som utsatts för sexuella övergrepp under år 2010 och 2011.

Anhöriga till sexuellt utnyttjade barn (ATSUB) är en ideell förening som bedriver stödverksamhet för anhöriga till sexuellt utnyttjade barn samt till barn och ungdomar som blivit sexuellt utnyttjade. Inom ATSUB finns verksamheten BUSTA som riktar sig till ungdomar utsatta för sexuella övergrepp. ATSUB erhåller årligen ett verksamhetsbidrag om 335 000 kr från OFU. Under år 2010 hade föreningen regelbunden kontakt med cirka 30 pojkar (0-18 år) som blivit utsatta för sexuella övergrepp. Pojkarna erhöll stöd genom lekar och aktiviteter medan vårdnadshavare erhöll stöd genom stödsamtal eller bearbetande samtal. Under år 2010 hade föreningen även regelbunden kontakt med fem vuxna män som erhöll stödsamtal eller bearbetande samtal. Föreningens kontakt med både unga pojkar och män uppges ha ökat under år 2011 men föreningen har inte uppgifter och faktiskt antal.

OFU beviljar även verksamhetsbidrag till *BRIS Region Mitt* för deras stödverksamhet för barn och unga. För verksamhet år 2011 erhöll BRIS Region Mitt 412 000

kr. Under år 2010 kontaktade 1 575 barn och ungdomar BRIS med anledning av sexuella övergrepp och sexuellt ofredande⁷. Av de som kontaktade BRIS var 83 % flickor och 16 % pojkar⁸.

Förvaltningens synpunkter

Inom socialtjänsten pågår ständigt kompetensutveckling i syfte att förbättra metoderna för att upptäcka barn och ungdomar som far illa. BBIC är en del av socialtjänstens kompetensutveckling där målgruppen pojkar som blivit utsatta för sexuella övergrepp omfattas, även om projektet inte riktar sig specifikt till målgruppen.

I Stockholms stad finns även flera verksamheter dit pojkar och män som utsatts för sexuella övergrepp kan vända sig för att få adekvat stöd. Stadens ungdomsmottagningar fyller en viktig funktion då verksamheterna har möjlighet att möta och stödja målgruppen pojkar som utsatts för sexuella övergrepp i ett tidigare skede än socialtjänsten. För att komplettera stadens egna verksamheter beviljar socialnämnden bidrag till föreningar som driver stödverksamheter där pojkar och män som utsatts för sexuella övergrepp omfattas. Flera av föreningarna tar även emot män som utsatts för våld i nära relation.

Förvaltningen bedömer att målgruppen för närvarande inryms i de stödåtgärder som finns för pojkar och män i behov av stöd i Stockholms stad, och att behovet av stödinsatser därmed är tillgodosett.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 september 2011 att återopa förvaltningens tjänsteutlåtande som svar till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av tjänstgörande ersättaren Love Edenberg (MP), *bilaga 1*.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 augusti 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Socialtjänsten har ett ansvar att verka för att den som utsätts för ett brott får stöd och hjälp enligt 5 kap.11 § socialtjänstlagen. Detta gäller samtliga brottsoffer oavsett kön och ålder. Motionärerna menar att det finns ett glapp mellan statistik och verklighet när det gäller antalet pojkar och män som utsätts för sexuella övergrepp.

Fram till 2009 drev Rädda barnen en pojkmottagning för utsatta pojkar. Rädda

⁷ Siffran gäller hela Sverige.

⁸ Resterande 1 % saknas uppgift om kön.

Barnens centrum för barn och ungdom i kris finns idag såväl i Stockholm som i Umeå, Göteborg och Malmö. Verksamheten erbjuder konsultationer till socialtjänst, barnpsykiatri, skolhälsovård, sjukvård, skolor och universitet i frågor som rör våld och sexuella övergrepp på barn och ungdom.

Till ungdomsmottagningarna kan ungdomar under 23 år vända sig för att få hjälp med frågor som rör både kropp och själ. På ungdomsmottagningarna finns barnmorskor, läkare och kuratorer.

Förvaltningen är positiv till att en kartläggning av antalet pojkar och män som utsatts för sexuellt våld genomförs. Resultatet av kartläggningen kan sedan användas för att besluta om vilka insatser som behövs och i vilken omfattning.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 september 2011 att godkänna och överlämna detta tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av vice ordförande Stefan Nilsson m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av ledamoten Birgit Marklund Beijer m.fl. (S), *bilaga 1*.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 9 september 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Östermalms sdf anser givetvis att det är viktigt att hjälpa och stötta pojkar och män som utsatts för sexuella övergrepp. Stödet ska varken vara större eller mindre än det stöd och insatser som ges till flickor och kvinnor

För pojkar och unga män är det barn- och ungdomspsykiatrien som ska ge detta stöd, liksom för flickor som har utsatts. Vuxna män som har blivit sexuellt utnyttjade som barn/ungdom tillhör vuxenpsykiatrien. Socialtjänstens roll är att ge information om det stöd som finns inom psykiatrien.

HOPP - Riksorganisationen mot sexuella övergrepp

HOPP:s yttrande daterat den 29 september 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt gängse statistik är det vanligare att flickor och kvinnor blir utsatta för sexuellt våld och sexuella övergrepp än pojkar och män. Vi vet att mörkertalet gällande sexuellt våld är stort. Det finns många anledningar till det. Frågorna är förknippade med skuld- och skamkänslor, man är rädd för omgivningens reaktioner och rädd för att

inte bli trodd. Ofta är sexuella övergrepp också belagt med tystnadskrav, antingen underförstått mellan förövare och utsatt eller uttalat som hot eller uppmaning från förövaren. Frågan om sexuella övergrepp omges också av många myter och i många fall stor okunskap. Det finns all anledning att tro att mörkertalet är än större när det gäller pojkar och män som utsätts för sexuellt våld. Den gängse synen på sexuellt våld är att det är flickor och kvinnor som är offer. Att pojkar och män också kan vara offer för sexuellt våld osynliggörs, det stämmer inte överens med den allmänna uppfattningen i vårt samhälle om vem som är det typiska offret och vem som är den typiska förövaren. Vår erfarenhet på HOPP av att möta dessa killar och män är att det i ännu högre grad är förknippat med skuld och skam att vara utsatt och att deras upplevelse är att den vård och det stöd som finns är uppbyggd för flickor och kvinnor. Miljön och språket upplevs främmande eller inte tydligt riktad till dem. För många pojkar och män förblir därför övergreppen en hemlighet livet ut eller så går det väldigt många år innan de vågar söka hjälp. Det är väldigt olyckligt då vi vet att skadeverkningarna är enorma och risken att utveckla psykosociala symtom är stora. Vi ser därför en stor vinst i att sätta in riktade insatser i tid.

Flera undersökningar på senare år visar att samhället missar att uppmärksamma och ge stöd till unga som säljer sex eller använder sexualitet som ett självskadande beteende. I både svenska och nordiska undersökningar som gjorts under 2000-talet uppskattas att ungefär 1-2 procent av de unga har erfarenheter av att få ersättning för sexuella tjänster. Men man säger också att det kan vara många fler för "gråzonen" är stor. Problemet är komplext och man pekar på vikten av ytterligare kartläggning. Dessutom, tvärtemot gängse uppfattning, visar undersökningarna på att det skulle vara lika många pojkar om inte fler som utsätter sig eller är utsatta för detta. Pojkarna finns alltså i statistiken men sedan visar dessa undersökningar att vi har långt svårare att se dem i praktiken. Undersökningarna visar nämligen att pojkar och unga män väldigt sällan pratar om det här och att de heller allmänt inte förväntas prata om hur de mår och vad de varit med om. Vi på HOPP anser att det behövs mer kunskap inom vård, skola, socialtjänst och annan verksamhet där man träffar unga så att man uppmärksammar och fångar upp killars och mäns signaler om utsatthet. Snarare osynliggörs pojkar och män som är utsatta för sexuella övergrepp idag och killar som har sex mot ersättning förutsätts vara sexuellt identitetssökande medan tjejer i samma situation i högre utsträckning ses som offer. Därför vore riktade medel och insatser bra för att lyfta frågan och öka kunskapen och förståelsen för pojkars utsatthet. Pojkar behöver över lag mer stöd i att prata om sitt mående.

I en av HOPP:s stödverksamheter, HOPP Stockholm visar statistiken för 2010 att drygt en fjärdedel av det stöd vi har gett har gått till män. Dessa män har ofta vittnat om att de har haft svårt att hitta hjälp och att de upplevt det svårt att ta emot hjälp. Vi tror därför att det behövs riktade öronmärkta insatser för att särskilt uppmärksamma killar och män, såväl förebyggande som stödjande. Vi behöver hitta forum där de kan få stöd mer utifrån sina förutsättningar men också sprida kunskap om att pojkar och män också kan vara i behov av att få prata och få stöd i sitt mående, att de också är utsatta för sexuella övergrepp och att de också säljer sex.

Killar behöver mer insatser för att de är i behov av det och för att det finns så lite riktade insatser för dem i de här frågorna, inte för att flickor och kvinnor skulle vara i behov av mindre insatser. Vår erfarenhet är också att de riktade insatser som gjorts för flickor och kvinnor som utsatts för sexuella övergrepp har varit lyckosamma och effektiva både för de som fått stödet men också för att det har lyft frågan i stort.

RESERVATIONER M.M.

Socialnämnden

Reservation anfördes av ledamoten Mia Sundelin m.fl. (S), ledamoten Stefan Nilsson m.fl. (MP) och ledamoten Inger Stark (V) enligt följande.

1. Socialnämnden beslutar att tillstyrka motionen.
2. Socialnämnden beslutar att bifalla skrivelsen.
3. Socialnämnden beslutar att ansöka om externa medel till insatser för pojkar och män som blivit utsatta för sexuella övergrepp.
4. Därutöver anføres följande:

I Stockholms stad finns inte ett enda skyddat boende för pojkar och män som utsatts för sexuella övergrepp, förutom RFSL som enbart erbjuder skyddat boende för de män som söker sig till RFSL. BRÅ:s statistik om antalet anmälda sexuella övergrepp säger mycket lite om hur många som faktiskt utsätts, eftersom det finns ett starkt socialt tabu för män att anmäla den typen av brott.

Det får inte vara så att en grupp människor blir diskriminerade, vilket man kan säga är fallet när pojkar och män som utsatts inte har någonstans att vända sig. Detta blir ännu tydligare då kvinnor som söker sig till kvinnojourer inte får ta med sina pojkar och det inte finns någon jourverksamhet för pojkar och män som utsätts för sexuella övergrepp.

HOPP kommer, som anges i tjänsteutlåtandet, i kontakt med många män som utsatts för sexuella övergrepp. En ansökan om riktade medel bör göras för att kunna nå fler pojkar och män i behov av stöd.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Anna König Jerlmyr m.fl. (M), ledamoten Ann-Katrin Åslund (FP) och ledamoten Stina Bengtsson (C) enligt följande.

Vid sexuella övergrepp och våld i nära relationer är det av stor vikt att berörda personer enkelt kan få tag på information om vart de kan vända sig. Likabehandlingsprincipen innebär att hjälp, stöd och råd ska finnas lättillgängligt och ges till alla, oavsett om det är kvinnor eller män som är utsatta för brott.

Idag finns ungdomsmottagningar i dels den traditionella formen runt om i staden men också på nätet. Vi ser mycket positivt på utvecklingen av ungdomsmottagningar på nätet som ett komplement. Genom att öka tillgängligheten minskar tröskeln att våga berätta om övergrepp och andra traumatiska upplevelser.

Kommuner och landsting har ett gemensamt ansvar för denna grupp. Landstinget har idag en akutmottagning på Södersjukhuset där kvinnor och män som blivit utsatta för sexuella övergrepp snabbt får hjälp av specialutbildad personal, vilka finns tillgängliga dygnet runt. De erbjuds här ett värdigt bemötande, vård och uppföljning samt hjälp att bearbeta händelsen genom stödsamtal.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av tjänstgörande ersättaren Love Edenberg (MP) enligt följande.

1. Att stadsdelsnämnden bifaller motionen.
2. Dessutom anfördes följande:

Sexuella övergrepp är ofta förenade med starka känslor av skuld och skam. För pojkar och män som blivit utsatta för sexuella övergrepp kan traditionella könsnormer och fördomar om den manliga sexualdriften innebära en ytterligare stigmatisering. Det finns ett stort mörkertal beträffande den här gruppen. I rapporten *Se mig* som publicerades av ungdomsstyrelsen 2009 svarade 1,7 % av pojkarna i gymnasiets årskurs 3 att de vid något tillfälle sålt sex. För flickor var motsvarande siffra 1,2 %. Studier visar också att det finns ett starkt samband mellan sexuella övergrepp och att sälja sex. Att det ändå är så få pojkar som söker hjälp stödjer det som anfördes i motionen om ett glapp mellan verklighet och statistik. Det räcker tyvärr inte att alla formellt har samma rätt till hjälp om den av olika anledningar ändå inte når fram. Precis som det finns många lyckade insatser som är riktade mot utsatta kvinnor, behövs särskilda riktade insatser och kompetens för att fånga upp de pojkar och män som blivit utsatta. Den som inte får hjälp riskerar annars att utveckla ett självskadebeteende i vilket t.ex. att sälja sex kan ingå.

Östermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordförande Stefan Nilsson m.fl. (MP) enligt följande.

Stadsdelsnämnden föreslås besluta

att	tillstyrka motionen samt
att	därutöver anföras följande:

Riksorganisationen mot sexuella övergrepp (HOPP) kommer regelbundet i kontakt med många män som utsatts för sexuella övergrepp. I Stockholms stad finns inte ett

enda skyddat boende för pojkar och män som utsatts för sexuella övergrepp, förutom RFSL som enbart erbjuder skyddat boende för de män som söker sig till RFSL. BRÅ:s statistik om antalet anmälda sexuella övergrepp säger mycket lite om hur många som faktiskt utsätts, eftersom det finns en stark social tabu för män att anmäla den typen av brott. Det får inte vara så att en grupp människor blir diskriminerade, vilket man kan säga är fallet när pojkar och män som utsatts inte har någonstans att vända sig. Detta blir ännu tydligare då kvinnor som söker sig till kvinnojourer inte får ta med sina pojkar och det inte finns någon jourverksamhet för pojkar och män som utsätts för sexuella övergrepp.

Reservation anfördes av ledamoten Birgit Marklund Beijer m.fl. (S) enligt följande.

Stadsdelsnämnden föreslås besluta

att bifalla motionen och därutöver anförä följande.

Sexuella övergrepp mot barn har fått en ökad uppmärksamhet under senare år. Fortfarande är dock kunskaper om omfattningen begränsad och insatserna när det gäller pojkar få. Kompetensen hos berörda sociala myndigheter, polis och i barnomsorg och skola måste därför utökas. En genomlysning av omfattningen av sexuella övergrepp mot pojkar, utbildningsinsatser för anställda vid ansvariga myndigheter samt riktade insatser att stödja pojkar som utsatts för övergrepp enligt motionärernas förslag är därför angeläget.

2011:42

Motion av Rebecca Adami och Stefan Nilsson (båda MP) om riktade insatser för pojkar och män som blivit utsatta för sexuella övergrepp

Dnr 325-1224/2011

Till Riksorganisationen mot sexuella övergrepp (HOPP) söker sig människor som utsatts för sexuella övergrepp av en förälder, närstående eller annan vuxen. En fjärdedel av dem som söker stödsamtal hos HOPP är män. Motsvarigheten för barn är BUP, där även en fjärdedel av de barn som söker hjälp efter att ha utsatts för sexuella övergrepp är pojkar.

Den andel pojkar och män som uppsöker stöd hos HOPP och BUP reflekteras inte i den befintliga statistik som BRÅ tar fram över offer för sexuella övergrepp. Här finns ett glapp mellan statistik och verklighet.

I dagsläget finns ett gediget arbete i Stockholms stad med målgruppen kvinnor som utsatts för sexuella övergrepp. Kriscentrum för Kvinnor, Alla Kvinnors Hus, Kvinno- och tjejjourer, skyddade boenden och mottagningar vid sjukhus. Detta arbete är oerhört viktigt och kräver fortsatt stora insatser. Dessutom behövs liknande riktade satsningar för män och pojkar som utsatts för sexuella övergrepp.

Fullmäktige föreslås besluta att

1. Stockholms stad - t.ex. i samverkan med Länsstyrelsen - gör en kartläggning av antalet pojkar och män som utsatts för sexuella övergrepp
2. utbildningsinsatser genomförs för anställda inom socialtjänsten, skola och förskola, för att öka kompetensen att fånga upp och hjälpa pojkar och män som utsatts eller utsatts för sexuella övergrepp

3. Stockholms stad inför riktade insatser; såsom jourtelefon, stödsamtal och skyddat boende för pojkar och män som utsatts för sexuella övergrepp.

Stockholm den 23 maj 2011

Rebecca Adami

Stefan Nilsson